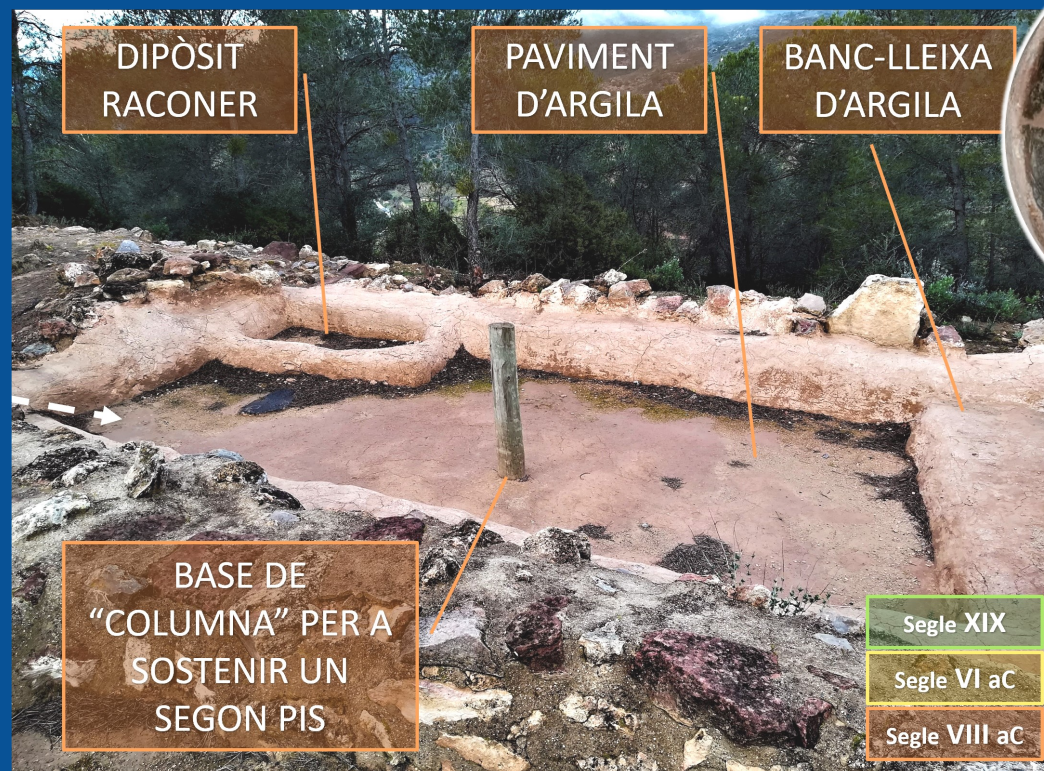

POBLAT PROTOHISTÒRIC EL CALVARI

El naixement d'un poble

Bragalets decorats i punta de fletxa, bronze. Castell de Falset, Museu Comarcal del Priorat.

Urnes funeràries de ceràmica. Museu Salvador Vilaseca, Reus.

- Segle XIX
- Segle VI aC
- Segle VIII aC

Ajuntament El Molar
C/ Marquès de Tamarit, 1
Tel: 977 82 51 27
aj.molar@altanet.org
<https://molar.altanet.org/>

Textos i fotografies de: Maria Garcia Barbera

LA DESCOBERTA: 172 TOMBES I UN HOME, SALVADOR VILASECA.

Salvador Vilaseca i Anguera (Reus, 1896-1975), metge, historiador i arqueòleg aficionat, es va dedicar a recórrer, durant anys, el territori de les Comarques de Tarragona recollint informacions sobre jaciments, localitzant-los i realitzant diverses excavacions. La seva feina va portar a la llum un gran conjunt de materials arqueològics que es troben, avui dia, en espais com el **Museu Salvador Vilaseca** (Reus) i el **Castell de Falset, Museu Comarcal del Priorat**.

Va identificar tallers de sílex i espais d'habitació de la prehistòria al terme del Molar, però la seva descoberta més important va ser la **necròpolis del Calvari**.

Durant la tardor del 1930 Salvador Vilaseca descobreix el jaciment, amb una cronologia entre els segles IX i VI aC (aproximadament), on troba fins a **172 urnes de ceràmica**, la majoria cobertes amb una llosa de pedra.

Es tracta d'un dels "tresors" més importants d'aquesta època dins el territori català, una necròpolis d'incineració, amb les cendres (i ossos calcinats) guardats dins les urnes, juntament amb objectes com anelles i braçalets de bronze (delicadament decorats), fíbules i ganivets de ferro.

POBLAT PROTOHISTÒRIC DEL CALVARI Com entendre el que veiem?

El Calvari no és un jaciment complet, ni de bon tros. Aquí trobareu unes petites claus per a entendre els espais excavats:

Al centre veiem una pedra plantada, es tracta d'una fita que marca el límit de la concessió minera de la Mina Lussa (s. XIX-XX).

La **darrera ocupació** del Calvari correspon al **575 aC** -moment d'inici del món ibèric-, amb les restes d'una fase d'abandonament i una modificació de la muralla. Pensem, doncs, en un moment de decadència o desocupació, però també és l'època en què ens trobem amb cases tripartides -és a dir, amb 3 espais o habitacions-, més grans, amb llar de foc a terra sobre una base de còdols...

És també l'època a la que pertanyen les dues **àmfores fenícies** senceres (i diversos fragments d'altres), al costat de la "porta de la muralla". I què duien aquestes àmfores que les fa tan interessants? Vi! **Àmfores de vi**, vingudes de les colònies fenícies de Màlaga i Cadis, possiblement arribades seguint el camí del riu Ebre. El cultiu del raïm al Molar i Priorat és posterior a l'arribada del vi. El pas del comerç del vi a la producció vitivinícola local es dona a través del contacte amb els fenicis. I al Molar, al Calvari, s'han trobat llavors de raïm calcinades! Datades del segle VI aC.

En **fases anteriors** -cap al **s VIII aC**- s'han trobat edificis amb paviments d'argila pisada, banquetes-lleixa, espais d'emmagatzematge i forats per a aguantar "columnes" o pals al centre d'alguna estança, que haurien ajudat a suportar un segon pis. És un dels jaciments amb planificació urbanística dels més antics del territori català.

La **muralla** que protegeix el jaciment es va anar reforçant amb els anys, en la fase més antiga eren les parets dels edificis les que tancaven l'espai, amb un "**carrer**" que envolta el jaciment, posteriorment les estances i altres espais perifèrics es reomplen -fins i tot s'amplia la muralla cobrint diversos forns metal·lúrgics- i, ja al final, es crea el bastió de l'entrada.

Encara no sabem qui hi vivia o quantes persones eren, fins que no s'hagi pogut completar l'excavació no acabarem de desenterrar els misteris del passat. Però troballes com els forns metal·lúrgics, un molí per a triturar galena (mineral de plom), les àmfores de vi, les llavors de raïm o les grans riqueses descobertes a la necròpolis ens parlen d'un poble connectat amb el món, amb accés a un comerç "internacional", amb el control d'un territori i els seus recursos i, sobretot, el coneixement per a saber-los aprofitar bé.